

Силабус навчальної дисципліни ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

підготовки магістрів

(назва освітнього ступеня)

спеціальності 263 «Цивільна безпека»

(назва спеціальності)

освітньо-наукової програми «Охорона праці»

(назва освітньої програми)

Статус дисципліни	Нормативна
Мова навчання	Українська
Факультет/Інститут	Цивільної інженерії та екології
Кафедра	Безпеки життєдіяльності
Контакти кафедри	Кафедра каб. В1306 (тринадцятий поверх висотного корпусу) Email: life.safety@pgasa.dp.ua
Викладачі-розробники	Рибалка Катерина Анатоліївна, к.т.н., доцент
Контакти викладачів	Email: ryibalka.katerina@pdaba.edu.ua
Розклад занять	https://www.pgasa.dp.ua/timetable/WSIGMA/CT/K5/ROZKLAD.HTML
Консультації	https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/10/kaf.BZHD_Grafik-konsultatsij-vykladachiv_2023_2024_I_semestr.pdf

Анотація навчальної дисципліни

Вивчення нормативної навчальної дисципліни є актуальні соціально-економічні, нормативно-правові, організаційно-технічні і санітарно-гігієнічні питання охорони праці для будівельної галузі та господарської, управлінської, економічної, невиробничої та науково-дослідної діяльності з урахуванням особливостей майбутньої професії і можливої первинної посади випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

	Години	Кредити	Семестр
			III
Всього годин за навчальним планом, з них: лекції	105	3,5	105
Аудиторні заняття, у т.ч:	38		38
лекції	24		24
лабораторні роботи	-		-
практичні заняття	14		14
Самостійна робота, у т.ч:	67		67
підготовка до аудиторних занять	8		8
підготовка до контрольних заходів	9		9
виконання курсового проекту або роботи	-		-
виконання індивідуальних завдань	-		-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	20		20
підготовка до екзамену	30		30
Форма підсумкового контролю			екзамен

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів системи теоретичних знань, практичних вмінь і навичок щодо використання основ економіки охорони праці, методів організації ефективного господарювання, організації та ефективності техногенної безпеки на

рівні основної ланки суспільного виробництва, необхідною сукупністю теоретичних і практичних знань з економіки охорони праці.

Завдання вивчення дисципліни – вивчення ключових термінів з економіки охорони праці з урахуванням міжнародних стандартів; вивчення основних принципів організації та ефективності господарювання на рівні підприємства; здатність оцінювати соціально-економічну ефективність витрат з охорони праці, орієнтуватись у суспільно-політичному житті; здатність визначити розміри збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру, завданих здоров'ю людей та об'єктам національної економіки.

Пререквізити дисципліни. «Правознавство», «Основи охорони праці», «Техногенна безпека», «Управління охороною праці», «Соціально-економічні основи охорони праці» освітнього ступеня «бакалавр».

Постреквізити дисципліни. виробнича практика, науково-дослідна практика, виконання кваліфікаційної роботи та в подальшому здійснювати техніко-економічні розрахунки заходів у сфері професійної діяльності, планувати та виконувати наукові дослідження щодо економічної ефективності отриманих результатів.

Компетентності (відповідно до освітньо-наукової програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263мн-2023):

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері цивільної безпеки.

Загальні компетентності: ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 3. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: ПК 1. Здатність приймати ефективні рішення; керувати роботою колективу під час професійної діяльності. ПК 9. Здатність до розроблення, проведення випробувань та застосування нових технологій, обладнання, речовин та матеріалів у сфері цивільної безпеки.

Заплановані результати навчання (відповідно до освітньо-наукової програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263мн-2023): РН 4. Розробляти і реалізовувати соціально-значущі проекти у сфері цивільної безпеки та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, технічних та правових аспектів. РН 8. Здійснювати техніко-економічні розрахунки заходів у сфері професійної діяльності. РН 17. Відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію. РН 19. Планувати та виконувати наукові дослідження в сфері цивільної безпеки, обирати ефективні методи та засоби дослідження, аналізувати результати дослідження та обґрунтовувати його висновки.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Економічні аспекти охорони праці та техногенної безпеки					
1. Економічне і соціальне значення поліпшення умов та охорони праці в ринковій системі господарювання.	7	2	2		3
2. Джерела фінансування на заходи щодо поліпшення умов та охорони праці. Інвестиційна політика в сфері охорони праці.	5	2			3
3. Витрати на заходи щодо поліпшення умов і охорони праці.	7	2	2		3
4. Методологічні підходи щодо визначення витрат підприємства на заходи з охорони праці.	5	2			3
5, 6. Показники оцінки ефективності заходів щодо вдосконалення умов і охорони праці.	12	4	2		6
7. Економічний ефект заходів щодо поліпшення умов праці.	7	2	2		3

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
8. Обґрунтування доцільного рівня витрат на заходи безпеки при розробці нових технологій та обладнання.	5	2			3
9. Економічне стимулювання поліпшення умов і охорони праці. Європейська модель економічного стимулювання охорони праці.	7	2	2		3
10, 11. Основний склад збитків від надзвичайних ситуацій техногенного характеру та методика їх розрахунку.	12	4	2		6
12. Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації техногенного характеру.	8	2	2		4
Разом за змістовим модулем 1	75	24	14		37
Підготовка до екзамену	30				30
Усього годин	105	24	14		67

2. САМОСТІЙНА РОБОТА

ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЯКІ НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ:

Назва теми	Посилання
Сучасні проблеми поліпшення умов праці. Зарубіжний досвід в області економіки безпеки праці	п.6 [2, 3, 4, 5]
Складові економічного збитку від аварій і надзвичайних ситуацій. Упущена вигода. Моральна шкода, заподіяна працівникові внаслідок ушкодження здоров'я на виробництві	п.5осн. [6, 10]
Методи визначення напрямків ефективного вкладання коштів в охорону праці	п.5осн. [4, 7]
Розрахунок річного економічного ефекту від створення та використання нових або вдосконалення вже застосованих матеріалів, деталей, засобів праці і т. п. Відображення економічної ефективності нової техніки в нормах, нормативах, проектах, планових і звітних показниках.	п.5осн. [4, 12]; п.5доп. [2, 8];
Економічні методи управління охороною праці.	п.5осн. [2, 3, 7]
Розрахунок збитків від невироблення продукції внаслідок припиненням виробництва. Метод розрахунку економічних втрат від пожежі	п.5осн. [13, 14]

3. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання знань студентів з окремих змістових модулів

Оцінка змістового модуля визначається як сума балів за відвідування лекцій, виконання практичних робіт та відповідей на тестові питання відповідно.

Порядок оцінювання студентів зі змістового модуля 1

«Економічні аспекти охорони праці та техногенної безпеки»

№ з/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	12
2.	Поточний контроль (тести)	52
3.	Виконання практичних робіт	36
	Усього	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в 1 бал за лекцію, якщо студент був відсутнім – 0 балів.

Контрольна робота

Формою контролю знань зі змістового модулю є тестування, яке проводиться у вигляді письмових відповідей на питання тестових завдань з урахуванням матеріалу, який надається студентам для самостійного вивчення та охоплює всю освітню програму за даною дисципліною.

Тестове завдання складається з 26 питань. Кожна правильна відповідь тесту оцінюється в 2 бали, неправильна – 0.

Виконання практичних робіт

Всього 6 практичних робіт, які оцінюються в 36 бали.

Кожна практична робота оцінюється в 6 балів:

5-6 балів - відповіді студента на питання грамотні та обґрунтовані; студент вільно, впевнено володіє методиками курсу; опанував теоретичні та практичні навички щодо організації технологічного процесу з точки зору охорони праці, розробки засобів захисту і профілактики від небезпечних та шкідливих виробничих чинників, впровадження їх в практику для попередження нещасних випадків;

3-4 бали - студент володіє навчальним матеріалом, на питання відповідає правильно, але потребує уточнень окремих положень, опанував теоретичні та практичні навички щодо організації технологічного процесу з точки зору охорони праці, розробки засобів захисту і профілактики від небезпечних та шкідливих виробничих чинників, впровадження їх в практику для попередження нещасних випадків;

1 - 2 бали - студент під час відповіді на питання припускається неточностей і помилок, вимагає додаткових питань; володіє матеріалом невпевнено, наявні складнощі при рішенні окремих питань тощо;

0 балів - студент зовсім не розуміє значення питань, повна відсутність відповіді, практичне завдання не виконано тощо.

Екзамен

Максимальна оцінка за екзамен – 100 балів.

Екзамен складається з 2 рівноважних питань теоретичного курсу, який проводиться у вигляді письмових відповідей.

Відповіді на одне питання оцінюються у 50 балів:

48-50 балів - якщо відповіді студента на питання грамотні та обґрунтовані; студент вільно, впевнено володіє методиками курсу; опанував теоретичні навички щодо організації технологічного процесу з точки зору охорони праці, розробки засобів захисту і профілактики від небезпечних та шкідливих виробничих чинників, впровадження їх в практику для попередження нещасних випадків;

37-47 балів - якщо студент володіє навчальним матеріалом, на питання відповідає правильно, але потребує уточнень окремих положень, опанував теоретичні навички щодо організації технологічного процесу з точки зору охорони праці, розробки засобів захисту і профілактики від небезпечних та шкідливих виробничих чинників, впровадження їх в практику для попередження нещасних випадків;

26-36 балів – якщо у студента наявні знання лише основної літератури, студент відповідає по суті на питання і в загальній формі розбирається в матеріалі, але відповідь неповна і містить неточності, порушується послідовність викладання матеріалу, виникають труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів;

15-25 балів - якщо студент має неповні знання основної літератури; студент лише в загальній формі розбирається в матеріалі, відповідь неповна і неглибока; не досить правильні формулювання, порушується послідовність викладання матеріалу, виникають труднощі при наведенні прикладів;

4-14 балів - студент лише частково володіє програмним матеріалом, допускає суттєві

помилки при формулюванні та висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок при відповіді;

0-3 балів - якщо студент зовсім не розуміє значення питань, повна відсутність відповіді, або відповідь надана на інше питання.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як середньоарифметична між оцінками змістового модуля I та екзамену.

4. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу передбачає відповідальність викладача і студента: прозорість оцінювання; інформування та реалізацію політики академічної доброчесності.

При організації освітнього процесу студенти та викладачі діють відповідно до нормативної бази академії.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Передбачається систематичне відвідування студентами аудиторних занять, за винятком поважних причин.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Якщо студент був відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультацій викладача.

Порядок зарахування пропущених занять: якщо пропущено лекцію – у формі усного опитування за підготовленим рефератом на відповідну тему. При цьому враховується причина пропущених занять: якщо заняття пропущене з поважної причини, то відпрацювання зараховується з коефіцієнтом 1,0; якщо заняття пропущене за відсутністю поважної причини – з коефіцієнтом 0,5.

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентом.

Студенти академії мають керуватися у своїй діяльності Кодексом академічної доброчесності Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» ПЛПМ 0812-001:2018, яким встановлено загальні моральні принципи та правила етичної поведінки.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами наукового ступеню передбачає:

самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших авторів;

надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дотримуватися Положення щодо запобігання та виявлення академічного плагіату у ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Якщо студент має сумніви або непевність, що його дії або бездіяльність можуть порушити Кодекс академічної доброчесності Академії, він може звернутися за консультацією до Комісії з питань академічної доброчесності.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Основи охорони праці [Текст] : підручник / [А. С. Беліков та ін.]. ; під заг. ред. проф. А. С. Белікова ; Держ. ВНЗ «Придніпр. держ. акад. буд-ва та архітектури». - 2-ге вид. - Дніпро : Кулик В. В., 2019. - 448 с.

2. Беліков А. С., Шаломов В.А., Налісько М.М., Кульбач А.А., Харченко В. В., Нажа

П.М., Дзюбан О.В., Бріженюк В. С., Бріженюк О. С. Охорона праці в будівництві: підручник під заг. ред. засл. діяча науки і техніки України, д.т.н., проф. А. С. Белікова. –Дніпро : Журфонд, 2023. – 523

3. Вагонова О. Г. Економічні аспекти управління охороною праці на вугледобувних підприємствах : монографія / О. Г. Вагонова, Л. В. Касьяненко; Нац. гірн. ун-т. – Д.: НГУ, 2013. – 187 с.

4. Голінько В. І. Соціально-економічний моніторинг умов праці: навч. посіб. / В. І. Голінько; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпро: НГУ, 2017. –152 с.

5. Дементій Л. В., Юсіна Г. Л., Чижиков Г. І. Охорона праці в галузі. – Краматорськ: ДДМА, 2006. - 296 с.

6. Керб Л. Охрана труда: Учеб-метод пособие для самост. изуч. Дисц. - М.: Финансы и статистика, 2001 - 252 с

7. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року зі змінами та доповненнями.

8. Лемешев М. С., Березюк О. В. Основи охорони праці для фахівців менеджменту. Навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2009. - 206 с.

9. Методика визначення економічної ефективності витрат на наукові дослідження і розробки та їх впровадження у виробництво

10. Методика визначення соціально-економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці

11. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру від 15 лютого 2002 р. N 175

12. Порядок відшкодування шкоди особам, які постраждали від надзвичайних обставин від 5.10.92р. N 562

Допоміжна

1. Гогіташвілі, Г.Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч.посіб. [Текст] / Г.Г. Гогіташвілі, Є. -Т. Карчевські, В. М. Лапін. - К.:Знання, 2007.-367с.

2. ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT)

3. Економіка цивільного захисту : Методичні рекомендації до виконання контрольної і курсової робіт з навчальної дисципліни. Для слухачів заочної форми навчання (ОКР «магістр» за спеціальністю 8.092801 «Пожежна безпека». – Х. : НУЦЗУ, 2009 – 37 с.

4. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992р. зі змінами та доповненнями.

5. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі. Навч. посіб. / – К.: Основа, 2011. 551 с.

6. Інженерні рішення з охорони праці при розробці дипломних проектів інженерно-будівельних спеціальностей [Текст] : підручник / В. В. Сафонов [та ін.] ; під заг. ред. засл. діяча науки і техніки України, д-ра техн. наук, проф. А. С. Белікова ; Держ. ВНЗ "Придніпр. держ. акад. буд-ва та архітектури". - 2-ге вид. - Дніпро : Журфонд, 2020. - 366 с.

7. Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні від 12 грудня 2018 р. № 989-р

8. Методика визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності, затверджено Наказом Міністерства економіки України та Фонду державного майна України 18 жовтня 2022 року № 3904/1223

9. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Соціально-економічні основи охорони праці та економіка безпеки праці» для студентів ступеня бакалавра спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної та заочної форм навчання / Укладачі: Беліков А. С., Шаломов В. А. / – Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, 2020. – 18 с.

10. НПАОП 0.00-7.11-12 «Загальні вимоги стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників» Наказ МНС України № 67 від 25.01.2012.

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. N 994 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».

12. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008 р.

13. Цивільний захист: Навчально-методичний комплекс для підготовки спеціалістів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» в аграрних вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації для всіх напрямів підготовки за вимогами кредитно-модульної системи / М.М. Сакун, А.С. Окіпняк, В.Ф. Нагорнюк та ін.; за редакцією М.М. Сакун та А.С. Окіпняка. – Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2015. – 480 с.

6. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1 Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. [Електронний ресурс]. - <http://www.social.org.ua>

2 Офіційний сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua>

3 Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsp.gov.ua>

4 Офіційний сайт Федерації професійних спілок України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fpsu.org.ua>

5 Офіційний сайт Міжнародної організації праці (International Labour Organization). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ilo.org>

6 Віртуальний читальний зал ПДАБА / Кафедри / Кафедра Безпеки життєдіяльності / Економіка охорони праці та техногенної безпеки. – Режим доступу: <https://cutt.ly/3H8tKRi>

Розробник(и)

(підпис)

Катерина РИБАЛКА

Гарант освітньої програми

(підпис)

Микола НАЛИСЬКО

Силабус затверджено на засіданні кафедри БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
(назва ккафедри)

Протокол від «30» 08 2023 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Анатолій БСЛІКОВ